

KÖZPONTI TIBETI KORMÁNYZAT

FEHÉR KÖNYV – MIÉRT LÁNGOL TIBET?

Előszó

Eddig a pillanatig a Tibetben tomboló tűz lángjai 107 tibeti életét követeltek. Ezt az aggasztó helyzetet egyre súlyosbítja, hogy Kína semmibe veszi a tibetiek vallási szokásait, kulturális értékeit, és politikai céljait. A jelenlegi helyzet oka Kína politikai elnyomásából, kulturális asszimilációs törekvéseiből, gazdasági háttérbe szorításából, társadalmi megkülönböztetéséből és Tibet természeti értékeinek pusztításából táplálkozik.

Mi, a kashag, azaz a tibeti száműzetésben lévő kormány folyamatosan szót emelünk azért, hogy senki se folyamodjon olyan drasztikus eszközökhöz, mint az önégetés, mivel az emberi élet rendkívül értékes. Sajnos önégetések továbbra is történnek Tibetben. Ezért szent kötelességünk, hogy támogassuk és hangot adjunk a tibeti nép vágyainak: Őszentsége, a dalai láma visszatérésének és a tibeti nép szabadságának.

A központi tibeti kormányzat úgy hiszi, hogy a nemzetközi közösség összehangolt akciója rákényszerítheti a kínai vezetőket, hogy a tibeti nép követeléseit tiszteletben tartó intézkedések sorát vezessék be - tiszteletben tartva a Kínai Népköztársaság területi szuverenitását.

Ezzel a céllal magunk előtt ezt a beszámolót ajánljuk fel a világ vezetőinek és polgárainak. Az átfogó kutatás és elemzés bemutatja azokat az intézkedési területeket, amelyek folyamatosan megfosztják a tibetieket nyelvük és kultúrájuk szabad gyakorlásától, és amelyek veszélybe sodorják életvitelüket.

Ez a négy tárgyalta terület nem más, mint a vallásos és kulturális életbe történő beavatkozás és elnyomás, a tibeti nomádok legelőkről gettókba történő deportálása, és az a betelepítési politika, amelynek következtében nagyszámú kínai telepedik le a tibeti fennsík területén, kisebbségbe kényszerítve és háttérbe szorítva ezzel az őshonos tibeti lakosságot saját hazájában.

Azzal a céllal állítottuk össze ezt a jelentést, hogy rávilágítsunk a tibeti krízis mélyebben fekvő rétegeire. Reméljük, hogy sikerül motiválnunk és segítséget nyújtanunk a nemzetközi közösségnek, és ugyanakkor abban is bízunk, hogy sikerül rávonnunk a Hszi Csingpin által irányított új kínai vezetést, hogy a tibeti népet érintő, új szellemiséget képviselő intézkedéseket vezessenek be. Ahogy folyamatosan hangoztatjuk: a jelenlegi tibeti krízisért a felelősség a kínai vezetést terheli, de a megoldás is az ők kezükben van.

Dr. Lobsang Sangay
Szikjong
2013. január 16.

Bevezetés

A Fehér Könyv a Tibetben egyre nagyobb mértékben elterjedő önégetések okait vizsgálja. A központi tibeti kormányzat számtalan alkalommal emelt szót azért, hogy tibetiek tartózkodjanak az önégetésektől. Ismételt kéréseink ellenére sajnos az önmagukat felgyújtó tibetiek száma egyre ijesztőbb mértékben növekszik.

Minden önmagát felgyújtó tibeti Őszentsége, a dalai láma visszatérését és Tibet szabadságát követelte. Mi hajtja a tibetieket ilyen kétségbeesett tettek végrehajtására?

Az okok a kínai uralom hatvan éve alatt végrehajtott hibás intézkedésekben keresendők. A jelenleg is zajló forradalmat a politikai elnyomás, a kulturális asszimiláció, a társadalmi diszkrimináció, a gazdasági háttérbe szorítás és Tibet természeti értékeinek pusztítása táplálja. A mai napig 107 tibeti – köztük tinédzserek, húszas éveik elején járó fiatalok – gyújtotta fel magát. A kínai kommunista propaganda szerint ennek a generációnak kellett volna a leginkább részesülnie Tibet kínai megszállásának előnyeiből.

Nyilvánvaló, hogy a látványos kínai kudarc teljesen elidegenítette magától a fiatalabb tibeti nemzedékeket, akik annak ellenére követelik Őszentsége, a dalai láma visszatérését, hogy soha életükben nem láthatták őt, hiszen Őszentsége ötven éve nem tehetette a lábát tibeti földre.

Kína kudarcra ítélt tibeti politikáját már a kínai megszállás első éveiben előre látták azok a tibeti vezetők, akik együttműködtek a kínai kommunista rendszerrel. Ezek a tibeti vezetők már a hatvanas évek elején erősen tiltakoztak a kínai kommunista uralom miatt.

Korábban példa nélküli bátorságról és vakmerőségről tanúbizonyságot téve, a X. pancsen láma egy 70 000 karakteres petíciót küldött a kínai vezetőknek, amely a diplomácia nyelvén ugyan, de kulturális genocídiummal vádolta a kínaiakat. A kommunista uralom ilyen nyílt természetű kritizálásáért a pancsen láma nagy árat fizetett. Mao Ce-tung a tibeti vezetőt osztályellenségnek, magát a petíciót pedig „mérgezett nyílknak” nevezte. Nyilvánosan kényszerítették önkritikára, gyakran erőszakos körülmények között, ráadásul hosszú évekre magánzárkába került. Miután Mao Ce-tung halála után szabadon bocsátották, a pancsen láma visszatért a közéletbe: 1989-ben azt állította, hogy Tibet többet veszített, mint nyert a kínai uralom alatt.

Ezeket a megjegyzéseket néhány nappal tisztázatlan körülmények között és váratlanul bekövetkezett halála előtt tette. Arjia rinpócse, a Kumbum kolostor apátja több fontos tisztséget is betöltött a Kínai Buddhista Szervezetben. 1998-ban az egyre nagyobb nyomás miatt, hogy nevezzen ki egy Kína által favorizált pancsen lámát, az Egyesült Államokba menekült. A modern kínai történelmet – mondta – *A három hal* meséjével lehet jellemezni. Tajvan még mindig szabadon úszik az óceánban. Azt a halat még senki sem fogta ki - egyelőre. Hongkong él ugyan, de egy kínai akváriumban. A harmadik halat, Tibetet már megsütötték, feltálták, és félig el is fogyasztották: nyelve, vallása, kultúrája, őshonos lakossága gyorsabban tűnik el, mint a gleccserek jege.

A néhai Ngapo Ngawang Jigme, az egyik legmagasabb rangú tibeti, aki együttműködött a kínai megszállókkal, és akit a Kínai Népköztársaság legfontosabb vezetői között emlegettek egy pártkongresszuson, azt mondta, hogy az idős tibeti generációnak egyetlen egy kívánsága van: az, hogy láthassák a dalai lámát Tibet földjére lépni, mielőtt meghalnak. Ezzel minden kívánságuk teljesülne.

A tibeti nép eme egyetemes vágyát Baba Phuntsok Wangyal, a tibeti kommunista párt megalapítója a kínai vezetőknek írt leveleiben is több alkalommal megerősítette Tibet ügyével kapcsolatban. „A

Khamban, Tibet középső régiójában és Amdóban élőknek a szívük szakad meg, úgy hiányzik nekik spirituális vezetőjük, a dalai láma. Bízunk benne, arra kéri, hogy segítse őket és imádkozzon értük.”

A kínai rendszernek dolgozó tibeti értelmiség tagjai, köztük káderek, a következőképpen jellemzik a kínai uralmat: az első tíz évben, 1950 és '60 között elvesztettük a hazánkat (a kínai megszállás következtében.) Aztán a második tíz évben (1960 és '70 között) elvesztettük a politikai hatalmat (a régi Tibet kormányának helyébe a kínai rendszer került.) A harmadik tíz évben (1970 és 1980 között) elvesztettük a kultúránkat (a kulturális forradalom során Tibet hagyományai hatalmas károkat szenvedtek.) A negyedik tíz évben (1980-'90) elvesztettük a gazdaságunkat (a Tibetbe irányított kínai betelepülők elfoglalták a munkaerőpiacot.)

Ez a Tibet kínai uralmát jellemző lesújtó ítélet a magyarázat arra, hogy miért gyűjtja fel magát annyi tibeti fiatal. Naponta látják és tapasztalják, hogyan támadja Kína a tibeti buddhista civilizációt, a tibeti nyelvet, identitásukat. Erősen rossz néven veszik, hogy a Kínai Kommunista Párt aktívan beleavatkozik spirituális életükbe, például azzal, hogy megpróbálja maga kinevezni a tibeti spirituális vezetőket.

Elítélik, hogy Kína démonizálja a dalai lámát, és arra kényszerít szerzeteseket, hogy megtagadják őt. Aggódva figyelik a kínai bevándorlók betelepülését, és azt, hogy elveszik a tibetiek elől a munkalehetőségeket, földjüket és jövőjüket, és eközben a folyamatok közben a tibeti városokat Chinatownok erdejévé változtatják.

Elítélik a nomádok hatóságilag elrendelt áttelepítését, elszakítva őket legelőikről, hordáiktól megélhetésüktől, aminek következtében az önellátó családok az elszegényedés sorsára jutnak. Ugyanakkor a tibetiek szemtanúi, hogy földjeiken hatalmas beruházások zajlanak, amelyek kevés vagy semennyi hasznot nem jelentenek számukra, és amelyeknek célja, hogy Tibet értékeit, ásványi kincseit a nyersanyagra éhes Kínába szállítsák. A kínai kommunista párt intézkedései azt demonstrálják számukra, hogy Kínának csak Tibetre van szüksége, lakóira nem.

A tibetiek azon nézetét, mely szerint Kína folyamatosan támadja őket, és hogy a világ közömbös irántuk, Tibettel foglalkozó tudósok is osztják. Ahogy David Snellgrove és Hugh Richardson *Tibet kulturális történelme* című könyvük előszavában írják: „Azért írtuk közösen ezt a könyvet, mert a tibeti civilizáció a szemünk láttára tűnik el, és eltekintve néhány békés hangvétellű tüntetéstől, a világ nagy része némán és sajnálat nélkül szemléli ezt. Számos civilizáció hanyatlott el és hullott darabokra, de ez az a ritka eset, amikor lehetőségünk van jól informált szemtanúként figyelni az eseményeket.”

A kritikus kérdés az, hogy miért kell elpusztítani a tibeti nép által 1300 éven át épített buddhista civilizációt a 20. és a 21. században? A pusztításra való hajlam és akarat vajon a kínai nép vele született jellegzetességének számít?

A kérdésre adott válasz egyértelműen nem. A történelem során a kínai nép számos alkalommal bizonyította, hogy kultúrája kozmopolita és befogadó. Elég a buddhizmus, a kereszténység, az iszlám és más, nem-kínai vallásokra gondolni. Lehet, hogy a konfucianus Kína lenézte ezeket, de nem volt intoleráns a Kínán túli világgal. Figyelmen kívül hagyta a birodalom határain túli népeket, barbároknak bélyegezve őket, mondván a mennyei birodalom keveset tanulhat, de annál többet taníthatna ezeknek egy civilizált társadalom fejlesztéséről és működtetéséről.

Bár nem foglalkoztak a birodalom határain túli népekkel, mégis volt egy ország, ahová Kína diákokat küldött, és ahonnan tudósokat hívott meg. Ez az ország India volt. De miért pont India? Azért, mert a buddhizmus hagyományai – amelyek Indiában születtek meg, és amelyek onnan kiindulva több nemzet értékrendszerét és vallási hitrendszerét határozták meg a későbbiekben, köztük Kínáét – ebből az országból származott.

Kína buddhizmus iránti csodálatát Xuanzang, egy VII. századi utazó írása bizonyítja legszemléletesebben. Éveket töltött Nalandában a buddhizmust és más kapcsolódó tudományokat tanulmányozva. A selyemúton tett vándorútját *Nyugati utazás* című írása tette halhatatlanná. A nalandai egyetem tanítói és diákjai ismételt kéréseire, miszerint ne térjen vissza Kínába, Xuanzang a következő – Amartya Sen *Az érvelő indiai: írások az indiai kultúráról, történelemről és identitásról* című művében olvasható – választ adta: „Buddha azért fektette le a tanait, hogy minden ország magába szívhasssa őket. Ki akarná csak magáénak tudni, és megfélemlkezni azokról, akik még nem érték el a megvilágosodást?”

A buddhizmus térhódítása Kínában nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a kínaiak tudata megnyíljon a birodalom határain túli világra. Ez a történelmi tény a bizonyíték, hogy a tibeti buddhizmus pusztítása nem a kínai nép vagy a kínai kultúra természetéből fakad. Az ok az intolerancia, amelyet nyugatról importáltak méghozzá kommunista elvek formájában. Még pontosabban a leninista kínai államrendszerben gyökerezik, amely a tibeti kultúrában és identitásban látja a párthatalom elsőszámú ellenségét.

Ezt a megállapítást támasztják alá kínai tudósok és aktivisták önégetések kapcsán kifejtett véleményei is. A Foreign Policy magazin 2012. október-novemberi számában Ai Weiwei, a világhírű kínai művész így válaszolt arra a kérdésre, hogy járt-e valaha Lhászában: „Nem, szégyellnék odamenni. Azzal kell megtisztelni őket (a tibetieket), hogy nem érünk hozzájuk, békében hagyjuk őket.”

Ran Yunfei, egyike Kína legszókimodóbb értelmiségi közszereplőinek a New York Review of Books magazinnak adott interjújában ezt állította: „A kommunisták valóban elpusztították a vallást. Csak gondoljon Tibetre! Azt mondtam a guabaóknak (állambiztonsági ügynökök), hogy fiúk, túl messzire mentetek. Nem engeditek, hogy kitegyék a falra a dalai láma képmását. Nincs hitetek, ezért nem érthetitek meg őket. Szóval a tibetiek nagyon dühösek és nyomorultul érzik magukat. Aztán bementek a templomaikba, és kiteszitek Mao és Jiang (Zemin, volt kínai miniszterelnök) vagy Hu (Jintao) képmásait. Ez túlzás! Ez így nincs rendjén! Gondoljátok végig! Nem csoda, ha felgyújtják magukat.”

Tibet kínai megszállásával kapcsolatban az igazság az, hogy a nyomásgyakorlás, a gazdasági és pénzügyi fejlesztések ellenére a tibetiek még mindig lojálisak Őszentsége, a dalai láma iránt. Ez Kína igazi dilemmája Tibetben. Kína fizikailag gyakorolhatja a hatalmat Tibetben, de a tibetiek szívét nem birtokolhatja. És uralmuk természete egyre jobban elidegeníti a tibetieket uraiktól. Hogy darabokra tépje a tibetiek dalai láma iránti szeretetét, Kína kampányok során kényszerített tibetieket, hogy megtagadják és démonizálják spirituális vezetőjüket. Őszentsége, a dalai láma démonizálása a tibeti hitrendszer gyökerére csapott le, és azonnal felgyújtotta azt a máglyát, ami annyi fiatal tibeti életét emésztette fel.

Kína intézkedései, és az, hogy Tibet spirituális vezetőjét a sátánnal azonosítja, egész Tibetet a Kínai Kommunista Párt osztályellenségévé tette. Ez olyan, mintha Hitler Jézus Krisztust nevezte volna az

ördögnek és azt remélte volna, hogy a keresztények majd őt imádják helyette. Tibet spirituális vezetőjét az ördöghöz hasonlítani a legdurvább sértés, amit egy tibeti buddhistának mondhatnak. Egy ilyen sértés a legmagasabb fokú intolerancia egy nép vallása és spirituális értékei irányában. A tibeti kultúra és a buddhizmus szüntelen ócsárlása és Őszentsége, a dalai láma erőszakos démonizálása vezette ezeket a fiatal tibetieket az önégetések útjára, hogy így tiltakozzanak a kínai uralom és a Kínai Kommunista Párt szent hitük iránt mutatott magatartása ellen. A Kínai Kommunista Párt sokáig azt tanította a tibetieknek, hogy nem süthet két Nap – a Kínai Kommunista Párt és a tibeti buddhizmus – ugyanazon az égen. A tibeti fennsíkon bekövetkezett önégetések elrémisztő sorozata azt mutatja, hogy a tibetiek egyetértenek ezzel.

A fennsík lakói szerint a tibeti égen csak egy Nap ragyoghat, és az nem más, mint Őszentsége, a dalai láma és azok az értékek és kultúra, amelyet személye megtestesít. A 107 önégető közül 61 utolsó kívánsága az volt, hogy Őszentsége térjen vissza hazájába. Negyvenen a szabadságot kívánták utolsó kiáltásukkal. Nyolcan Tibet függetlenségét kívánták. Öten azért szólaltak fel, hogy a tibetiek a fennsíkon és azon kívül is egységesek maradjanak.

Talán úgy illik, hogy a kínai kommunisták tibeti uralmáról egy kínai szavait idézzük utolsóként. Ma Jian *Öltsd ki a nyelved!* című könyvét 1987-ben jelentették meg a Népi Irodalom kiadásában. Később, amikor a szerző Hongkongban élt, Kínában betiltották a művet. A kínai hivatalos cenzúra szerint ennek az volt az oka, hogy „az *Öltsd ki a nyelved!* vulgáris, obszcén könyv, amely rombolja tibeti honfitársainkról kialakult képet.” A könyv azóta angol nyelven is megjelent. A 2005-ös angol fordításhoz megjelent utószóban, még a 2008-as, egész Tibetet érintő békés demonstrációk és napjaink önégetési hulláma előtt Ma Jian a következő szavakkal festette le a kínai uralmat:

„A külsőségeket tekintve Tibet is hatalmas változáson ment keresztül, legalábbis ami a városokat illeti. Lhása koszos, szmogos hely lett, olyan, amilyenből rengeteg van Kínában, karaoke bárokkal, masszázsszalonoknak álcázott bordélyokkal, rikító neon reklámtáblákkal. A kínai kormány rájött, hogy ha el kell hallgattatni a demokráciát követelő hangokat, akkor a gazdasági fejlődés sokkal hatékonyabb, mint a gépfegyverek és a tankok. De azokra a tibetiekre, akik megkérdőjelezik a kínai hatalmat, ugyanazzal a brutalitással sújtanak le. Jelenleg több mint száz tibeti sínylődik kínai börtönökben politikai nézetei miatt.

Nyugaton sok olyan emberrel találkoztam, akikben ugyanaz a romantikus kép élt Tibetről, mint bennem, mielőtt ott jártam volna. A földi paradicsomba, az eldugott álmovilágba – ahol az emberek békében és harmóniában élnek – vetett hit nagyon erős azokban, akik elszakadtak a modern világtól. A nyugatiak a tibetieket finom, felsőbbrendű embereknek képzelik, akik mentesek a földi vágyaktól és mohóságtól. De az én tapasztalataim szerint a tibetiek ugyanolyan korruptak és nyersnek tudnak lenni, mint bármelyikünk. Azzal, hogy idealizáljuk őket, emberi mivoltukban tagadjuk meg őket.

A kínaiakban egy egészen másféle kép él Tibetről. Számukra nem misztikus Shangri-la, hanem egy távoli, kies helyőrség, amit a kínai párt nemzeti propagandája szerint Kína „szabadított fel”, és görcsösen ellenállnak minden olyan kezdeményezésnek, amely megtörné az „anyaország egységét”. Semmit sem tudnak arról a pusztításról, amely megnyomorította Tibetet, vagy arról az 1,2 millióra becsült tibetiről, aki politikai üldözés, börtönbüntetések, kínzások és éhínség következtében veszítette életét.”